

Добросъвѣстнитѣ статистики за населението въ Тракия до Мидия-Еносъ сочатъ несъмнѣно численото прѣвъзходство на българитѣ прѣдъ гърцитѣ, а по-рано и прѣдъ турцитѣ дори. Защо тогасъ многобройнитѣ българи въ Тракия не се проявиха въ миналото, като се наложатъ при разрѣшаването на българския черковенъ въпросъ и заинтересуватъ съ своята сждба прѣдставителитѣ на великитѣ сили въ Цариградската конференция въ 1876 и 1877 г.? Дори въ Санъ-Стефанска България, чиито граници трѣбваше да обхващатъ земитѣ съ прѣдимно българско население, влазяха въ българското княжество само малки дѣлове отъ областъта на Тракия.

Много и най-разнообразни сж причинитѣ, които поставиха тракийския въпросъ въ неблагоприятно положение за българитѣ. Много отъ тѣхъ не сж още проучени, нито дори засѣгнати отъ нашата наука, много тълкувания не сж още достатъчно провѣрени. Сжщината на моята тема ме кара да се спра съвсемъ на кжсо по тоя въпросъ, който заслужава да се разгледа отдѣлно и обстойно.

Нѣма никакво съмнѣние, че въ Тракия е имало значителенъ брой българи въ срѣднитѣ вѣкове. Затова имаме доказателства отъ византийскитѣ хронисти. Родопитѣ, които въ минали врѣмена били гжсто населени, сж прѣдставяли въ срѣднитѣ вѣкове при смѣнливото византийско, българско и дори латинско владичество на тая покрайнина, силна крѣпость за българското население. Сегашното разпространение на помациитѣ въ Родопитѣ ни свидѣтелствува за разпространението на българитѣ въ тоя масивъ прѣди тѣхното насилственно помохамеданчване, което станало прѣди два-три вѣка. Странжа-Планина, на изтокъ отъ рѣка